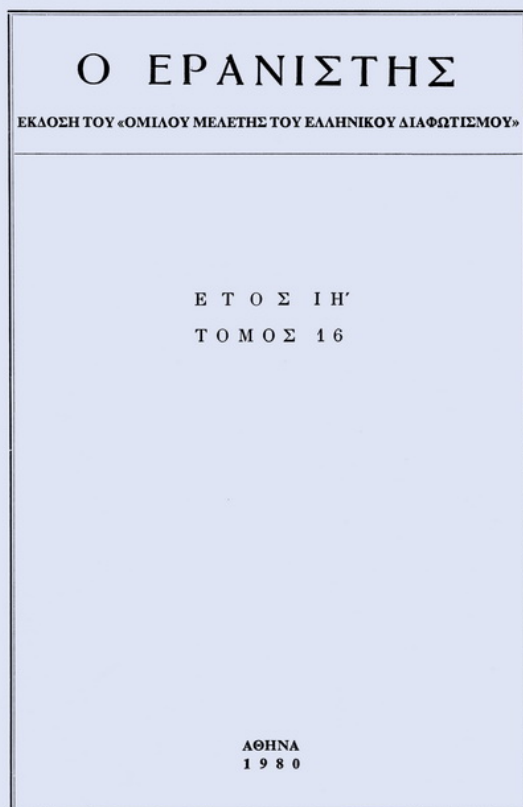

The Gleaner

Vol 16 (1980)

Χρονικά

eranistes eranistes

doi: [10.12681/er.345](https://doi.org/10.12681/er.345)

To cite this article:

eranistes, eranistes. (1980). Χρονικά: Κ. Θ. Δημαράς, Τα καλά εργαλεία. *The Gleaner*, 16, 306–307.
<https://doi.org/10.12681/er.345>

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΤΑ ΚΑΛΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

Στην εφημερίδα «Τὸ Βῆμα» (28 Αὐγούστου 1980), ὁ Κ. Θ. Δημαρχῆς ἀφιέρωσε τὸ τακτικὸ χρονικὸ τοῦ στὴν ἐργασία τοῦ Ἀλέξη Πολίτη: «Κατάλοιπα Φοριέλ Brunel de Presle». Ἡ σύνταξη τοῦ «Ἐρανιστῆ» θεώρησε χρήσιμο καὶ σκόπιμο νὰ ἀναδημοσιευθεῖ, ἐδῶ, τὸ μεθοδολογικὸ μέρος τοῦ χρονικοῦ αὐτοῦ.

«Καλὰ ἐργαλεῖα μᾶς χρειάζονται γιὰ νὰ κάνουμε τὴν δουλειά μας. Δὲν λέω γιὰ νὰ κάνουμε καλὰ τὴν δουλειά μας: αὐτὸ εἶναι ἄλλη ὑπόθεση. Σὲ παλαιότερους, ἄλλωστε, καιροὺς, οἱ λόγιοι τοῦ τόπου μας, στὴν μεγάλη πλειονότητά τους, ἐνόμιζαν ὅτι τὰ ἐργαλεῖα αὐτὰ εἴταν κατὰ σὰν τὶς συνταγὲς ἀρχαίων ἐλληνοσύρων μάγων, καὶ ὅτι γιὰ νὰ ἐξασφαλίζουμε τὴν σοφία, ἀρκοῦσε νὰ τὰ διακατέχουμε: αὐτὸ ἀνταποκρίνεται στὴν διανοητικότητα τοῦ μικροῦ παιδιοῦ ποὺ ἐπίστευε ὅτι ἅμα θὰ ἐφοροῦσε τὰ γνῶσις τῆς γαλιᾶς του θὰ μποροῦσε καὶ νὰ διαβάζει· ὡς προσθέσω, κιόλας, ὅτι καὶ οἱ παλαιότεροι καιροὶ γιὰ τοὺς ὁποίους μιλοῦ, δὲν εἶναι δὲ καὶ τόσο παλαιοί, καὶ ὅτι ὁ διανοητικὸς παιδισμὸς τὸν ὁποῖο ὑπαινίχθηκα ἔχει ἀκόμη γερὰ ἰχνάρινα ἀνάμεσά μας.

Τὰ ἐργαλεῖα μας εἶναι οἱ πίνακες, οἱ κατάλογοι, τὰ εὐρετήρια, οἱ κάθε λογῆς συναγωγές. Τὸ νὰ νομίζουμε ὅτι εἴμαστε σοφοὶ ἐπειδὴ ἢ ὅταν διακατέχουμε τέτοια πράγματα, ἐξισώνεται μὲ τὴν ἀνοησία τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος νομίζει ὅτι εἶναι ἱκανὸς γλύπτης ἐπειδὴ ἀπέκτησε τὶς γλυφίδες τοῦ Πραξιτέλη. Πρέπει νὰ διασπείρουμε τὴν γνώση, νὰ φέρουμε στὴν διάθεση τῶν ἐρευνητῶν τὰ ἐργαλεῖα αὐτά, μὲ τὴν πεποίθηση ὅτι θὰ βελτιώσουμε ἔτσι τὴν μέση ἀπόδοση τῶν μέσων ἐρευνητῶν, δηλαδὴ τῆς μάζας τῶν ἐρευνητῶν, καὶ ὅτι συνάμα θὰ ἐξασφαλίσουμε στὸν χαρισματικὸ ἐρευνητὴ τὴν δυνατότητα νὰ προβαίνει στὸ ἔργο του χωρὶς περιττή, δηλαδὴ βλαβερή, ἀνάλωση τοῦ πολυτίμου χρόνου του. Νομίζω ὅτι ἂν κάποτε προαχθεῖ ἡ ἐπιστημονικὴ συνείδηση στὴν Ἑλλάδα, ἡ ἐποχὴ μας θὰ τιμηθεῖ ἰδίως γιὰτὶ κατέστησε, ἢ τουλάχιστον ἐπέδωξε νὰ καταστήσει, κοινόχρηστα τὰ ἐργαλεῖα ποὺ εἴταν κάποτε προνόμια ὀλίγων, ὅχι, πάντοτε τῶν καλυτέρων, καὶ συνάμα ἐπέδωξε καὶ ἐπέτυχε νὰ αὐξήσει τὴν χρησιμότητα τῶν ἐργαλείων αὐ-

τῶν. Δὲν εἶταν εὐκόλο· ἐξακολουθεῖ νὰ μὴν εἶναι πολὺ εὐκόλο· ἐχρειάσθηκε καὶ χρειάζεται νὰ ὑπερνικηθοῦν λογῆς ἀναστολές, ἀφελεῖς ἢ μεγαλοπρόννηρες, ὅλων ἐκείνων ποὺ ἐπίστευαν ὅτι αὐτὰ τὰ πράγματα ἐπρεπε νὰ μένουν προνομίες δικές τους, ἢ πάντως ἀποκλειστικὰ τῶν δικῶν τους ἀνθρώπων. Καὶ τοῦτα ὅλα τυλιγμένα σὲ λογικὰ ἢ παραδοσιακὰ ἐπιχειρήματα» . . . «Θὰ ἐσημείωνα ἀκόμη» . . . «πόσο μεγάλη ζημία ἐπέφερε στὴν παιδεία μας ἡ ἀπουσία ἔργων ὑποδομῆς: ρητορεύουμε ὅταν δὲν ξέρουμε, ἀλλὰ καὶ ὅσο ρητορεύουμε δὲν μπορούμε νὰ μάθουμε, οὔτε νὰ πληροφορησούμε· ἕνας μέγας, πολὺ φαῦλος, κύκλος ἐκρατοῦσε δεσμία τὴν ἐπιστημονική μας ζωή.

Κ. Θ. Δημαρᾶς»

ΣΧΟΛΙΑ

Ἀδαμάντιος Κοραῆς

Ἀλληλογραφία. Τόμος τρίτος: 1810 - 1816

Ἀθήνα, Ὁμιλος Μελέτης τοῦ Ἑλληνικοῦ Διαφωτισμοῦ (8ο, σ. 537)

Χρονικὴ περίοδος ἑπτὰ χρόνων καλύπτει ὁ καινούριος, τρίτος τόμος τῆς κοραϊκῆς ἀλληλογραφίας, ἔκδοση τοῦ ΟΜΕΔ, 1979. Συγκεκριμένα, τὰ χρόνια 1810 ἕως καὶ τὸ ἔτος 1816. Οἱ προηγούμενοι τόμοι εἶχαν καλύψει, ὁ πρῶτος (κυκλοφόρησε στὰ 1964) περίοδο 24 χρόνων, ἀπὸ τὸ 1774 ἕως τὸ 1798 καὶ ὁ δεύτερος (1966) τὴ δεκαετία 1799-1809. Τόμοι ἴσοι σὲ ἀριθμὸ σελίδων (ὁ πρῶτος: 533, ὁ δεύτερος: 549, ὁ τρίτος: 537) εἶναι ἄνισοι ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸ τῶν ἐτῶν ποὺ περιλαμβάνουν στὶς σελίδες τους. Ἔτσι, καθὼς αὐξάνεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιστολῶν ποὺ ἔγραφε ἢ ἐδεχόταν ὁ Κοραῆς, στενεύουν τὰ χρονικὰ πλαίσια στὰ ὁποῖα ἐκτείνονται οἱ τόμοι. Ἀποτελοῦν, μὲ τὸν τρόπο αὐτό, καλὸ δείκτη τῆς ἐπιστολικῆς δραστηριότητος τοῦ Κοραῆ, ποὺ γίνεται μὲ τὴν πάροδο τῶν χρόνων ὁλοένα πρὶν πυκνὴ καὶ

ἐντονη ἀκολουθώντας τὸν ρυθμὸ τῆς προσωπικῆς του συμμετοχῆς στὴν ἀνέλιξη τῆς πορείας τοῦ ἑλληνισμοῦ.

Δὲ χρειάζεται νὰ τονίζεται κάθε φορά ἡ σημασία ποὺ ἔχει γιὰ τὸν μελετητὴ τῆς ἱστορίας τοῦ νεώτερου ἑλληνισμοῦ ἡ κοραϊκὴ ἀλληλογραφία. Μάλιστα στὴν ἀρτιωμένη μορφή μὲ τὴν ὁποία γίνεται τώρα σύντομη προσπάθεια νὰ παρουσιάζονται τὰ ἐπιστολικά κείμενα: στὴν πληρότητά τους, ὅσο αὐτὴ εἶναι ἐφικτὴ (ἐπιστολὲς ἀπὸ καὶ πρὸς Κοραῆ, ἑλληνικὲς καὶ ξενόγλωσσες), στὴν ἀποκατάστασή τους μὲ βάσιμη ἰδίως τὰ χειρόγραφα, ἐφόσον ὑπάρχουν· στὴν ἀπόλυτη χρονολογικὴ τους τάξη, μὲ προσπάθεια σωστῆς χρονολόγησής ὅπου ὑπάρχουν σφάλματα, καὶ χρονολόγησής ἐξ ὑπαρχῆς ὅπου αὐτὴ μπορεῖ νὰ προκίπτει ἀπὸ μελέτη καὶ συσχετισμούς.

Εἶναι φυσικὰ κοινὸς τόπος νὰ ἐπα-